

Tjänsternas Europa

Allmänt

I maj 2019 är det val till Europaparlamentet och senare under året ska en ny EU-kommission utses. Almega vill bidra konstruktivt till diskussionerna inför valet och för tiden därefter.

Almegas vision är ett Europa där tjänsteföretagen har tillgång till en väl fungerande inre

marknad, med god tillgång till kompetens och fri rörlighet för företag, människor kapital, varor, tjänster och data.

För att förverkliga denna vision behöver EU fokusera på fyra värdeord: talang, teknik, tolerans och tillit.

Talang: EU:s medlemsländer konkurrerar med attraktiva kunskapskluster främst i Asien och USA om talanger. De skarpaste hjärnorna måste välja Europa.

Teknik: EU ska underlätta omställningen till ett digitalt samhälle. Digitaliseringen förstärker globaliseringen och tjänstefieringen och EU måste ligga i framkant.

Tolerans: Utveckling och kreativitet kräver mångfald. Såväl den öppna som den dolda protektionismen måste belysas och nedmonteras för att skapa en dynamisk marknad.

Tillit: EU-samarbetet kan alltid förbättras. Det kräver kunskap om den inre marknadens fördelar, att den stärker företagets konkurrenskraft vilket i sin tur bidrar till ökad välfärd.

EU som motor för fred, frihet och välstånd saknar motstycke. Den inre marknaden är en framgångsfaktor som garanterar fri rörlighet för människor, varor, tjänster och kapital. Den fria rörligheten ökar företagets rekryteringsmöjligheter. Den pressar ner arbetslösheten och ökar individens frihet. Europas medborgare kan bo, studera, arbeta och pensionera sig var som helst i Europa.

Sveriges medlemskap i EU har varit gynnsamt för svenska företag, konsumenter och arbetstagare. Utrikeshandeln har sedan 1995 vuxit snabbare än vad någon kunde förutspå. Handeln har specialiserats, antalet utlandsetableringar har ökat, konkurrens, innovationer och produktutveckling gynnats. Handel, direktinvesteringar och utlandsetableringar har ökat. Avregleringar till följd av EU-medlemskapet har främst påverkat handeln i tjänstesektorer som telekommunikation. Konsumentpriserna

har anpassats sig till andra EU-länder. Livsmedelspriserna sjönk med ungefär 20 procent i jämförelse med andra priser under 1995 och 2014, samtidigt har reallönerna ökat med 44 procent sedan 1995¹. Priserna för flyg och mobiltelefoni har sjunkit drastiskt till följd av EU-gemensamma avregleringar. Roaming-avgifterna har upphört.

Denna positiva utveckling sammanfaller med de vinster och möjligheter som globaliseringen i stort, har skapat².

Men trots dessa positiva effekter har det i Europa och världen spritt sig en våg av misstro mot frihandel och de möjligheter som globalisering och ökad ekonomisk frihet har gett under de senaste decennierna. På många håll finns det en föreställning om att globaliseringen kan ha varit bra för vissa länder, men

¹ Vad har EU gjort för Sverige? Och vad har Sverige gjort för EU? Fredrik Erixon och Stefan Fölster, 2014

² <http://ecipe.org/publications/de-ekonomiska-vinsterna-av-globalisering-for-foretag-och-konsumenter/>

inte för andra, och att det är utvecklade ekonomier i väst som har förlorat mest.

Till exempel ifrågasätts arbetskraftens rörlighet och krav på nationella skyddslösningar vinner terräng. Ofta handlar det om ren protektionism. Även i länder som traditionellt bejaktat en öppen global ekonomi vill man bromsa import och begränsa invandring.

Att ställa upp restriktioner på rörligheten för kompetens och talanger är särskilt bekymmersamt eftersom arbete idag i stor utsträckning följer människor. Specialiserade hubbar attraherar människor och därmed även de företag och privatpersoner som söker deras kompetens. På sjukvårdsområdet kan nämnas cancerkliniken Docrates i Helsingfors som har patienter från 60 olika länder, eller Martini-kliniken i Hamburg som med sina 2200 patienter per år vuxit till inte bara Tysklands, utan världens största prostatacancerklinik.

EU-kommissionen har, under ordförande Juncker – i en önskan att motverka populistiska och EU-fientliga krafter – valt att fokusera mer på konsumenträttigheter och rättigheter för arbetstagare och följaktligen mindre på att utmana medlemsländerna att riva existerande handelshinder.

Utvecklingen förstärks när man tittar på det sociala området. De nya reglerna om utstationering av arbetskraft, dvs personal som är utsänd av sin arbetsgivare för att utföra en tjänst i ett annat EU-land, ser till ytan ut som ett arbetstagar skydd men bygger på föreställningen om att inhemsk industri och arbetskraft måste skyddas mot konkurrens.

Den sociala pelaren och lagförslag som arbetsvillkorsdirektivet och ändringarna i föräldradighetsdirektivet har också lett till en polariserad debatt. Öst ställs mot väst, nord mot syd, höger mot vänster, näringsliv mot fackföreningar. Flera medlemsländer ha reserverat sig mot utstationeringsdirektivet. Sveriges riksdag har ansett att både förslaget om det nya arbetsvillkorsdirektivet och förslaget om en ny

europaisk arbetsmarknadsmyndighet strider mot EU:s subsidiaritetsprincip, dvs man underkänner att EU överhuvudtaget lagstiftar i dessa fall.

Denna utveckling är problematisk. Genom att bortse från den nationella kompetensen undergrävs existerande och väl fungerande nationella arbetsmarknadsmodeller.

Ambitionen när den digitala inre marknadsstrategin, DSM presenterades 2015 var att den skulle bidra med marknadsöppningar och minskade hinder för digitalt företagande i Europa och att påskynda digitaliseringen och öka dess ekonomiska effekter. Det har dock med facit i hand inte blivit fallet.

Flera av initiativen har i grunden varit alltför defensiva och främst handlat om att skydda konsumenter och integritet. Potentialen för nya affärsmodeller, tillväxt och konkurrenskraft har försumrats. Om det ska vara möjligt för företag med en digital affärsmodell att starta och växa i Europa måste EU på allvar göra det attraktivt att verka på den europeiska marknaden.

Pengar spenderas på att ge unga gratis inter-rail-kort och närmare 1,2 miljarder kronor har satts av för fritt WiFi på allmänna platser runt om i Europa ("Wifi 4 all").

I förslaget till ny långtidsbudget för EU sätts betydande medel av för att finansiera grupp-talan enligt EU:s nya konsumentlagstiftning.

En slutsats är att EU på många sätt fjärrat sig från sin huvuduppgift, att utmana medlemsländerna att ta bort nationella hinder för den fria rörligheten på den inre marknaden. Almega tror denna utveckling är fel och dessutom på sikt farlig för allmänhetens och företagsamhets förtroende för EU.

Almega anser det viktigt att EU åter prioriterar borttagande av hinder för den fria rörligheten på den inre marknaden, både vad gäller för tillfällig tjänsteutövning och etablering. Det

existerande tjänstedirektivet måste genomföras fullt ut. Medlemsländerna måste uppfylla sina förpliktelser genom att inskränka särskilda regelkrav till fall när de är motiverade och proportionerliga. Ett korrekt genomförande av EU:s inre marknadslagstiftning måste säkerställas.

Det är denna möjliggörande av gränsöverskridande verksamhet på den inre marknaden som åter måste bli en huvuduppgift för EU.

Almega prioriterar ett fokus på åtgärder inom följande tre områden:

- Tjänstehandel
- Arbetsmarknad
- Digitalisering

I det följande utvecklar Almega sin syn på vad som behöver göras på vart och ett av dessa områden.

Tjänstehandel: Öppna den inre marknaden för tjänster!

Felet med EU:s inre marknad är att den fullt ut inte existerar. Det mest uppenbara exemplet på denna ofullständighet är tjänstesektorn.

Den tillväxt som genererats av EU:s inre marknad har inte nått sin fulla potential på grund av återstående hinder på den inre marknaden, särskilt inom tjänstesektorn. Även medlemsländerna har misslyckats med att införa kompletterande åtgärder för att möjliggöra för företagen att bättre utnyttja den inre marknaden³. Det handlar alltså om ett samspel av bristande åtgärder på både EU-nivå och nationell nivå.

Kostnaderna för denna icke-existerande inre marknad för tjänster påverkar inte bara tjänstesektorn. Eftersom de privata tjänsteföretagen i allt större utsträckning är integrerade i en global ekonomi, sprider de sig genom hela ekonomin

Betydelsen av tjänstesektorn för tillväxt och nya jobb kan inte överskattas. Tjänster står för 90% av nya jobb och två tredjedelar av EU:s ekonomi. De tjänsteföretag som under första kvartalet 2018 bidrog mest till tillväxten i Sverige var främst datakonsulter, telekomföretag och företag inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik, bemanning, fastighetservice, säkerhetstjänster och resetjänster. Dessa branscher bidrog sammantaget med drygt 75 procent av tillväxten i den svenska privata tjänstesektorn under första kvartalet 2018⁴.

Att alltfler sysselsätts med exportproduktion inom tjänstesektorn beror såväl på en ökad export av avancerade tjänster från tjänsteföretag till exportmarknaden som på ökad försäljning av insatstjänster i exportindustris produktion. Varu- och tjänsteproduktionen i Sverige är sedan länge starkt sammanflätade.

Detta understryker den växande betydelsen av tjänsteinnehållet för svenska företags möjligheter att konkurrera på exportmarknaden⁵. Sedan 1990-talet har specialiseringen av Sveriges produktion av exportprodukter präglats av att exporten fått ett allt större tjänsteinnehåll, dels i form av en ökad andel företagstjänster som insats i produktionen av exportprodukterna inom gruv- och tillverkningsindustrin, och dels i form av ökad export från tjänstesektorn i sig.

I sitt diskussionspapper om globaliseringen framhåller också EU-kommissionen att drivkrafterna för globalisering historiskt legat inom handel med varor och kapitalströmmar, men att på senare tid globaliseringen blivit alltmer kunskapsdriven. De flesta produkter är inte längre tillverkade i ett enda land utan är snarare "made in the world" och innehåller råmaterial, komponenter, teknologi och tjänster från olika länder och världsdelar. Försörjningskedjorna har blivit globala. Även om den internationella varuhandeln stabiliserats kan vi räkna med att andra former av ekonomiskt utbyte kommer att öka exponentiellt.

En konsekvens är att exportinriktade tjänsteföretag möter en allt ökande konkurrens från utländska producenter, särskilt bland it-, teknikkonsult- och arkitekttjänster. Högre efterfrågan leder till rekryteringsbehov, men bristen på rätt kompetens i Sverige för att kunna öka produktionen har snarare lett till ökad outsourcing av produktion än till nyanställningar och löneglidning i Sverige enligt tidigare mönster vid högkonjunktur⁶.

Sedan 2010 har den internationella handeln, eller globaliseringen, planat ut. En lika viktig som oroande förklaring är en ökad protektionism. Regeringar i hela världen har sedan krisen gjort handelspolitiken avsevärt mer sluten och

³ <http://bruegel.org/2015/03/the-long-road-towards-the-european-single-market/>

⁴ https://www.almega.se/app/uploads/2018/06/tjansteindikatorn_q2_2018_180619.pdf

⁵ <https://www.di.se/nyheter/almega-okat-tjansteinnehall-i-exporten/>

⁶ https://www.almega.se/app/uploads/2017/11/20171115-almegas_prognos_november_2017.pdf

tagit fler politiska beslut som explicit diskriminerar utländska företag. De flesta skadliga åtgärder handlar om nya tullar och subventioner som diskriminerar utländska företag och snedvrider konkurrensen. Även om de enbart speglar handel med varor är situationen inte annorlunda inom tjänstesektorn. Mellan 1990 och 2016 har till exempel antalet krav på data-lokalisering, åtgärder som kräver särskild lokalisering av data, globalt ökat tio gånger⁷.

Det finns inte heller längre någon allmän trend mot ökad liberalisering av EU:s inre marknad. I stället har man återgått till "gamla regleringsvanor", med en ökning av regulativa handelsbegränsningar. Denna trend började redan innan den ekonomiska krisen och täcker långt fler områden än bara finansmarknaden. Användningen av professionella yrkesstandarder (yrkeslicenser) har ökat väsentligt i tjänstebanschen. Reformerna av den inre marknaden har saknat ett helhetsgrepp, vilket skapat ett komplext nätverk av ibland motsäggelsefulla regler, och som orsakar ekonomisk och politisk osäkerhet. Ett exempel gäller arbetskraftens rörlighet och erkännandet av yrkeskvalifikationer där tolkningen av EU:s tjänstedirektiv och direktivet om ömsesidigt erkännande av yrkeskvalifikationer skapat osäkerhet⁸.

Även de nyligen beslutade reglerna för utstationeringar av arbetskraft i samband tillfällig tjänsteutövning skapar både praktisk och rättslig osäkerhet om förutsättningarna för den fria rörligheten för tjänster.

När det gäller reglerade yrken finns fortfarande nationella särregler som hindrar tillgången till den inre marknaden och skyddar branscher från konkurrens och undergräver ekonomisk tillväxt. Sådana särregler kan handla om prislistor för advokater, arkitekter och certifierade översättare⁹. Totalt finns över

800 olika yrken inom tjänstesektorn som är föremål för nationell reglering. I hela 25 procent av fallen regleras yrket endast i en medlemsstat. Här finns en stor förbättringspotential.

Men i stället för att förbättra för rörligheten för tjänster har den politiska kraften ägnats åt andra åtgärder.

EU-kommissionen har under den gångna mandatperioden lagt sitt fokus på konsumenträtt och skydd för arbetstagarnas rättigheter, områden som naturligtvis är viktiga, men som i många fall, beroende på sin karaktär främst borde hanteras nationellt i enlighet med ländernas egna förutsättningar.

EU-kommissionen har också, t ex när det gäller förslaget till tjänstekort, valt att fokusera på administrativ förenkling, utan att göra något åt de regulativa handelshinder som många tjänsteföretag möter på den inre marknaden.

Ett annat exempel är förslaget om Single Market Information Tool, SMIT, ett nytt verktyg för att begära information direkt från företag. Ytterligare ett exempel är förslaget om geografisk blockering, som de facto ålägger företag en skyldighet att sälja till kunder även utanför sina etablerade kanaler.

Det pågår en dragkamp om vem som ska ta ledning i det europeiska samarbetet. Tyskland har de senare åren varit ledande, men Frankrikes president Macron vill gärna återta det inflytande Frankrike traditionellt haft. Samtidigt har politiken på det nationella planet Frankrike, under president Macron, tagit en vändning i protektionistisk riktning. Redan i valrörelsen lanserade Macron begreppet "une Europe qui protège" (ett Europa som skyddar). Bland de förslag som Frankrike sedan dess har arbetat hårt för på europainivå märks revideringen av utstationeringsdirektivet, som, ur ett franskt perspektiv, har som ändamål att

⁷ ECIPE: <http://ecipe.org/publications/de-ekonomiska-vinsterna-av-globalisering-for-foretag-och-konsumenter/?chapter=1>

⁸ ECIPE: http://ecipe.org/app/uploads/2016/02/5Freedoms-012016-paper_fixed_v2.pdf

⁹ http://ecipe.org/app/uploads/2016/02/5Freedoms-012016-paper_fixed_v2.pdf

skydda franska jobb och franska företag. Frankrike vill också verka för en ny "Buy European Act", som skulle underlätta för franska firmor att vinna franska upphandlingskontrakt.

Bland andra initiativ märks förstatligande varvet STX France i syfte att för att "skydda viktiga strategiska nationella intressen" och franska jobb, överenskommelse om prissättning ("fair price") för jordbruksprodukter för att stödja franska bönder och märkning av franska livsmedelsprodukter för att garantera att fransmän köper franskt. Något som vi även ser prov på i svenska kommuner, som övertar tjänster som tidigare utförts av privata aktörer.

Det finns vidare sedan en lång tid tillbaka krav från flera länder, däribland Tyskland, Frankrike och Italien på att EU måste komma med en mer konkret handlingsplan för stöd till industrin. Tyskland driver på för att en sådan strategi bör innehålla målsättningen att till 2030 minst 20 procent av EU:s BNP bör komma från tillverkningsindustrin. Kraven på en ny indu-

Almega menar att EU bör fokusera på:

Konkurrenskraft: På EU-nivå måste fokus ligga på gränsöverskridande frågor och gemensamma åtgärder för att stärka näringslivets konkurrenskraft. Det är inte bakom skyddsmurar som företag skapar välstånd. Global konkurrenskraft är en oundgänglig förutsättning för ekonomisk tillväxt, fler och bättre arbetstillfällen och en hållbar social trygghet. För detta krävs ett stabilt, enkelt och förutsägbart regelverk, gynnsamt för investeringar och innovation.

EU:s inre marknad: Fokus måste ändras från nuvarande konsument- och arbetstagarperspektiv, som bör hanteras närmre medborgarna, till att medlemsländerna förmås vidta

stripolitik botten i mångt och mycket i en önskan om att skydda en mindre konkurrenskraftig industri från konkurrens.

Denna utveckling måste nu brytas.

För Almega är det angeläget att sätta den inre marknaden i centrum för EU:s politik.

EU måste åter fokusera på att riva ner hinder för fri rörlighet och göra den inre marknaden, särskilt för tjänster, effektivare. EU:s huvuduppgift måste vara att fokusera på gränsöverskridande frågor, att förbättra rörligheten på den inre marknaden.

Parallellt med detta måste EU bidra till att medlemsländerna genomför inre marknads-lagstiftningen i tid och på ett korrekt sätt. Brister i genomförandet drabbar den inre marknaden och tjänstehandeln negativt. Även om en del olikheter i genomförandet är ofrånkomligt, måste onödig överreglering när EU-lagstiftning genomförs nationellt, undvikas. EU-kommissionen kan här spela en roll för att tydliggöra genomförandet.

åtgärder för att riva handelshinder och öppna den inre marknaden för tjänster. I detta ligger att säkerställa ett korrekt genomförande och se till att onödig överreglering undviks.

EU:s industripolitik – mer öppenhet och mindre protektionism: Almega är emot de krav som siktar till en ny europeisk industripolitik baserad på skyddstänkande. En europeisk industripolitik bör även fortsättningsvis vara horisontell, baserad på globala värdekedjor och stödjande för hela näringslivet och dess konkurrenskraft.

Almega vill att

- De fria rörligheterna ska värnas såväl inom som utom EU. Globaliseringen skapar möjligheter för tjänsteföretagen att stärka sin konkurrenskraft.
- De handelsavtal som EU ingår ska underlätta skapandet av starka globala värdekedjor, och inkludera tjänster. Att tjänster tydligt ingår i handelsavtalen har dessutom stor betydelse för andra branscher, som i allt större utsträckning tjänstefieras.
- EU bygger en väl fungerande inre marknad där en stark europeisk tjänstemarknad skapas, som leder till att tjänsteföretagen kan växa globalt.

Almega vill inte att

- En ökad oro i omvärlden och tilltagande protektionism leder till att EU ställer upp hinder för ökad handel och fortsatt utveckling.
- Handelsavtalen belastas med villkor som inte handlar om att underlätta handel och affärer. Handelsavtalen ska vara balanserade men kan och ska inte förväntas lösa alla problem.

Arbetsmarknad: Respektera medlemsstaternas kompetens!

De sociala frågorna har med rätta bara i begränsad utsträckning reglerats på EU-nivå.

På arbetsmarknadsområdet har dock EU:s regleringsiver stundtals varit påtaglig. Bland existerande EU-lagstiftning återfinns bl.a. regler om arbetstid, anställningsformer, överlåtelse av verksamhet, kollektiva uppsägningar och skydd vid arbetsgivarens insolvens. Därutöver finns regler om information och samråd till arbetstagare och om europeiska företagsråd, så kallade EWC:s. EU:s arbetsmiljölagstiftning är omfattande. Gemensamt är att lagstiftningen är av minimikaraktär och relativt allmänt utformad.

Arbetstidsdirektivet, med sina detaljerade föreskrifter om veckoarbetstid, dygns- och veckovila, förläggning av kompensationsledighet, bryter mönstret. Direktivet har skapat problem vid genomförandet och har visat sig vara i princip omöjligt att förändra, vilket visar på ett särskilt problem med detaljerad EU-lagstiftning på arbetsrättens område.

EU:s tidigare återhållsamma attityd till arbetsrättslig EU-lagstiftning, har övergivits av den nya EU-kommissionen.

Den sociala pelaren¹⁰, som antogs vid toppmötet i Göteborg den 17 november 2017, utgör symbolen för denna utveckling. Pelaren, som enligt löften från statsminister Stefan Löfven, inte skulle leda till vare sig ny maktöverföring till Bryssel eller nya lagförslag på EU-nivå, har av EU-kommissionen använts som motivering till flera lagförslag. Det handlar om revideringen av föräldraledighetsdirektivet, det nya arbetsvillkorsdirektivet, etablerandet av en ny arbetsmarknadsmyndighet på EU-nivå, en rådsrekommendation om socialt skydd för arbetstagare och egenföretagare, men också förslag som revideringen av förordningen av kör- och vilotider.

Redan i pelarens ansats, att vara ett instrument för ”en konvergens uppåt”, ligger en fara. Samma dag som pelaren antogs slog Frankrikes president Macron fast att det nu var dags för nya europeiska minimilöner.

Den svenska regeringen har tillbakavisat lagstiftade minimilöner men medgett instrumentet ska kunna användas för att säkerställa ”lika lön för lika arbete” på samma plats, ett krav som inte gäller för den inhemska arbetskraften¹¹.

Det är därför inte förvånande att Europafacket, ETUC, nyligen har tagit initiativ till en ny allians som man kallar ”European Alliance for Upward Wage Convergence”. Alliansen ska verka för att företag i Europa inte ska konkurrera med löner och i vilken man vill involvera EU-kommissionen, regeringar, arbetsmarknadens parter, företag och andra intressenter. I princip ska inte arbetare i t ex Slovakien eller Tjeckien ha lägre löner än de i Tyskland. Tanken är att principen bakom utstationeringsdirektivet, lika lön för lika arbete, ska utvidgas för allt arbete i Europa.

Almega menar att den sociala pelaren och de konkreta lagförslag som är sprungna ur pelaren är fel väg att gå.

För det första är flera av förslagen i grunden protektionistiska eller får protektionistiskt utfall. De begränsar företagets konkurrensmöjligheter och nödvändiga kompetensförsörjning och försämrar enskildas människors möjligheter till sysselsättning. De går därmed emot själva grundbulten och fundamentet i EU-samarbetet: att främja den fria, gränsöverskridande rörligheten.

De nya reglerna i utstationeringsdirektivet, som ska träda i kraft 2020, är det mest slående exemplet. Här är det uttalade syftet att bekämpa så kallad lönedumping, att se till att

¹⁰ EU:s socialministrar har enats om 20 principer för sociala rättigheter, som kallas EU:s **sociala pelare**.

¹¹ <https://timbro.se/smedjan/eu-missar-alla-varningstecken-om-den-sociala-pelaren/>

exempelvis polska och lettiska arbetare kan tillerkännas bättre arbetsvillkor och att konkurrens på lika villkor kan garanteras. Tanken är att man inte ska konkurrera med låga löner, utan att man ska konkurrera inom EU med kvalitet och prestation.

Det verkliga syftet är dock protektionistiskt och handlar om att skydda hemmamarknader genom att begränsa konkurrensen från länder med lägre lönenivåer.

Detta är naturligtvis fel väg att gå. De nya reglerna kommer att begränsa den fria rörligheten för tjänster. Redan idag garanteras utstationerad arbetskraft minimiregler vad gäller arbetsmiljö, arbetstid och minimilön.

För det andra, och minst lika viktigt, är att utvecklingen mot en EU-centralisering av arbetsrätten, på områden där man tidigare respekterat nationell kompetens, innebär ett hot mot väl fungerade nationella arbetsmarknadsmodeller.

Den svenska arbetsmarknadsmodellen innebär att arbetsmarknadens parter har en stor frihet över regleringen av arbets- och anställningsvillkor, både självständigt och som komplettering till lagstiftning. Denna regelgivning sker i 670 riksavtal och i uppemot 20.000 lokala kollektivavtal. Resultatet av den svenska arbetsmarknadsmodellen är bransch- och företagsanpassat regelverk.

Det får inte råda någon tvekan om att lönebildningen och kollektivavtalsförhandlingar är kärnfrågor som hanteras av företag och arbetstagare och deras företrädare, och att dessa måste ges utrymme för att utveckla lämpliga nationella lösningar.

Detaljerad lagstiftning, oavsett om den kommer via EU eller den svenska riksdagen, under-

gräver kollektivavtalen och försvårar för partsavtalade lösningar, något som Almega värnar om.

Subsidiaritetsprincipen – att EU endast ska lagstifta när frågan inte kan hanteras bättre på nationell nivå – är därför nu viktigare än på länge. Principen måste ges en reell innebörd så att den nationella kompetensen respekteras. Det innebär att EU måste avstå från lagstiftning på områden där den länderna själva reglerar bättre.

Alternativt bör andra former av regelgivning tillämpas, såsom den öppna samordningsmetoden¹² där EU genom benchmarking verkar som motor för ett nödvändigt reformarbete på nationell nivå.

Initiativ under den sociala pelaren måste också prövas utifrån företagets konkurrenskraft.

Kompetensbristen är det absolut största hindret för tjänsteföretag att växa i Sverige. Sju av tio företag som försökt rekrytera nya medarbetare har haft svårt att hitta rätt kompetens¹³. Det gör att planerad expansion läggs på is och företagen får svårt att möta kundernas behov. Det leder också till att man tvingas förlägga produktion utomlands. Antingen i dotterbolag eller helt enkelt outsourca till andra företag¹⁴.

När det gäller datakonsulter uppges 57 procent av företagen att brist på arbetskraft är det främsta tillväxthindret.

EU kan bidra genom att skapa goda förutsättningar för kunskapsintensiva tjänsteföretag att rekrytera rätt kompetens, genom att förbättra rörligheten för tjänster, arbetstagare och studenter, genom bättre ömsesidigt erkännande av utbildnings- och examensbevis från skolor

¹² Den öppna samordningsmetoden kan beskrivas som ett slags "mjuk" lagstiftning. Det är en typ av mellanstatligt beslutsfattande som inte leder till bindande EU-lagstiftningsåtgärder. Det kräver inte heller att EU-länderna inför eller ändrar sina lagar.

¹³ https://www.svensktnaringsliv.se/fragor/kompetensforsorjning/kompetensbrist-lagger-expansionsplaner-pa-is_705986.html

¹⁴ <https://www.almega.se/losningen-pa-kompetensbristen/>

och högre utbildning och genom investeringar i utbildning.

Rörligheten av tjänster och personer måste underlättas. Missmatchningen är en stor utmaning i så väl Sverige som i resten av EU och leder till sämre kompetensförsörjning och ökad arbetslöshet. Anställningsfrihet och rörlighet för personer är grundläggande för att företagen ska få tag i rätt kompetens. Rörligheten inom EU är dock fortsatt låg och måste underlättas. Endast runt 4 procent av EU:s befolkning bor i ett annat EU-land än det där man är medborgare¹⁵.

Många hinder kvarstår. Det finns fortfarande närmare 800 yrkesstandarder i Europas tjänstesektor, vilket försvårar både kompetensförsörjning och tjänstehandel, eftersom yrkesstandarder sällan erkänns ömsesidigt mellan länder.

Även arbetskraftsinvandring från tredje land är viktig. Migrationspolitiken får inte hindra talangattraktion till EU:s medlemsländer. Sverige måste värna sina egna migrationsregler.

EU:s blåkort, som ska underlätta för högkvalificerad arbetskraft att arbeta inom EU är allt för snävt villkorad och får inte bli den enda vägen in för kompetensinvandringen.

Almega menar att EU bör fokusera på att

Underlätta arbetstagares rörlighet

Processer för ömsesidigt erkännande av utbildnings- och examensbevis måste förbättras och antalet reglerade yrken bör branschvis ses över för att öka förtroendet mellan medlemsländer.

Underlätta kompetensinvandring

Arbetskraftsinvandring från tredje land är nödvändig för europeiska företags konkurrenskraft. Migrationspolitiken får inte hindra talangattraktion till EU:s medlemsländer.

Minimera antalet arbetsmarknadsdirektiv.

Lägg beslutsfattandet av arbetsmarknadsregler så nära marknaden som möjligt för att möjliggöra branschanpassning. Subsidiaritetsprincipen ska främja flexibiliteten på arbetsmarknaden, för att skapa konkurrenskraft och tillväxt.

¹⁵ <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/8926076/3-28052018-AP-EN.pdf/48c473e8-c2c1-4942-b2a4-5761edacda37>

Almega vill att

- EU respekterar medlemsstaternas kompetens, de nationella arbetsmarknadsmodellerna och kollektivavtalens ställning. EU:s subsidiaritetsprincip måste få större betydelse och tillämpas striktare på arbetsmarknadsområdet.
- Rörligheten av människor måste underlättas. Den tilltagande kompetensbristen, och mismatchningen mellan arbetslösa och lediga jobb, är en stor utmaning i så väl Sverige som resten av EU, vilket leder till att arbetslösheten är högre än den annars skulle ha varit. Människors rörlighet inom EU är fortsatt för låg och behöver underlättas. Anställningsfrihet och rörlighet för personer är grundläggande för att företagen ska kunna attrahera den kompetens de behöver för att kunna möta en stark efterfrågan och kunna fortsätta växa.
- EU skapar goda förutsättningar för kunskapsintensiva tjänsteföretag att rekrytera rätt kompetens, genom att förbättra rörligheten för tjänster, arbetstagare och studenter, men också genom bättre ömsesidigt erkännande av utbildnings- och examensbevis från skolor och högre utbildning samt genom investeringar i forskning.
- De initiativ som tas och förväntas ta inom ramen för den sociala pelaren ska prövas med hänsyn till företagets konkurrenskraft. Istället för bindande direktiv på det arbetsmarknadspolitiska området ska EU genom den öppna samordningsmetoden inspirera medlemsländerna att genomföra angelägna strukturella reformer på arbetsmarknaden som underlättar företags nyanställningar, omorganisationer och dagliga organisering av arbetet.

Almega vill inte att

- EU:s mandat utvidgas inom arbetsmarknadsområdet. Det riskerar att underminera kollektivavtalen och den svenska arbetsmarknadsmodellen, därtill försvåra partsarbetet på den svenska och nordiska arbetsmarknaden. Den sociala pelaren ska inte användas som grund för ny detaljerad tvingande EU-lagstiftning, utan ska vara ett instrument för benchmarking, främst inom ramen för den europeiska planeringsterminen.
- EU inför nya regler som skapar hinder för företag att anställa eller försvårar för omställningar och arbetsgivares organisering av arbetet.
- Möjligheter till utstationering och in- och uthyrning inom unionen minskar.
- Nya arbetsmarknadsregler införs bakvägen genom beslut om annan lagstiftning, till exempel genom ny upphandlingsreglering.

Digitalisering: Möjliggör för innovationer och teknikutveckling!

Ny digital teknik och nya innovativa affärsmodeller innebär en enorm tillväxtpotential för Sverige och EU. Men digitalisering handlar inte bara om IT- och telekomföretag utan är en kraft för omvandling av samhället och utveckling av näringslivet i stort.

Den kan bland annat handla om hur vi gör våra inköp, hur arbete organiseras, om bättre kvalitet och punktlighet i transporter eller om nya former av tjänster inom redovisning, resor och media.

Vi kan utgå från att nästan all tillväxt kommer att ske i den digitala ekonomin och att nästan all ekonomi kommer att vara digital.

Därför är en fullt integrerad marknad för den digitala ekonomin positiv för hela ekonomin och samhället i stort. En politik som skapar öppna och förutsebara regler, som öppnar ekonomierna för mer konkurrens och innovation, både på hemmaplan och utomlands, kommer att öka den ekonomiska tillväxten och ge konsumenterna bättre valuta för pengarna.

Hänsyn till individens integritet, liksom ett balanserat skydd av skapares och utvecklares rättigheter är viktigt. Lika viktigt för att möjliggöra den samhällsnytta som datadriven innovation erbjuder är en politisk ansats där lagstiftaren utgår från den potentiella nyttan samtidigt som utmaningar som skydd och etik erkänns och beaktas.

Tyvärr har dock såväl EU-kommissionen som EU:s medlemsländer under den nuvarande mandatperioden i många avseenden försummat möjligheten att skapa en verklig digital inre marknad. Man hade säkert som ambition, när den digitala inre marknadsstrategin, DSM, presenterades 2015 att skulle bidra med marknadsöppningar och minskade hinder för digitalt företagande i Europa och att påskynda

digitaliseringen och öka dess ekonomiska effekter. Det har dock med facit i hand inte blivit fallet.

Flera av initiativen har i grunden varit alltför defensiva och främst handlat om att skydda konsumenter och integritet. Potentialen för nya affärsmodeller, tillväxt och konkurrenskraft har försumrats. Vägen till en verklig digital inre marknad är fortfarande lång.

En förklaring är att reformviljan försvagades och ersattes med nya ambitioner kring konsumentskydd. En annan att positivare förslag vattnades ur när de blev föremål för prövning i Europaparlamentet och bland medlemsstaterna. Som ett resultat har marknaderna inte öppnats upp för nya möjligheter. Reglerna har istället blivit mer svårhanterliga och betungande för företagen¹⁶. Som exempel har Data-skyddslagen (GDPR) redan fått stor inverkan på företagets verksamhet och den kommer sannolikt att bli ännu större och de ännu inte slutförhandlade reglerna om e-privacy, som riskerar att lägga en parallell börda på företagen. I sin strävan att begränsa utländska plattformsföretags position riskerar dessutom EU att samtidigt kväva marknaden för europeiska plattformsföretag.

Företag använder digitala lösningar för att sälja och leverera sina produkter. Dataöverföringar mellan säljare och köpare är nödvändiga för att inleda och slutföra transaktioner och som en del av ett långtgående affärsförhållande. Flera företag använder digitala tredjepartstjänster, som molntjänster, som en del av de tjänster de själva levererar till sina kunder. Här krävs att data sänds till och från molnleverantören. Andra företag är själva leverantörer av digitala tredjepartstjänster och använder dataöverföringar för att leverera sina egna tjänster.

¹⁶ <http://ecipe.org/publications/new-coalitions-for-europes-digital-future/>

Dataskyddslagar som är för restriktiva skapar handelsbarriärer och påverkar affärsmodeller. Krav på lokal datalagring anses, av företagen, vara mest hindrande¹⁷.

Huvudregeln bör vara att data ska kunna flöda fritt såväl inom EU. Företagens möjlighet att få tillgång till och använda data är en källa till innovation och tillväxt. Den europeiska tankesmedjan ECIPE har uppskattat den ekonomiska vinsten med ett fritt dataflöde till 8 miljarder euro per år (eller 0,06 procent av BNP).

Till detta kommer att ett förbud mot nationella restriktioner kring datalokalisering skulle leda till en ekonomisk vinst med 52 miljarder euro (0,37 procent av BNP) per år. Totalt skulle det alltså kunna handla om en BNP-ökning med 4 procent till 2020¹⁸.

Den nyligen träffade överenskommelsen om fria dataflöden och lokalisering av data är positiv. Begränsningar av den fria rörligheten av data ska bara kunna begränsas på grund av allmän säkerhet.

Det är också viktigt för EU att verka internationellt för att öppna upp rörligheten av data genom internationella handelsavtal. Det nyligen presenterade ”Digital Trade Restrictiveness Index” (DTRI) mäter hur 64 länder i världen begränsar digital handel. Indexet visar att många ledande ekonomier ställer upp stora begränsningar för digital handel. Dessa begränsningar leder till ökade kostnader för såväl företag som konsumenter. Fri digital handel, å andra sidan, ger konsumenterna bättre tillgång till tjänster och varor och hjälper företag i alla sektorer av ekonomin att bli effektivare och nå nya kunder.

Bland de mest restriktiva länderna inom digital handel återfinns Kina, Ryssland, Indien, Indonesien och Vietnam. De mest restriktiva länderna i Europa är Tyskland och Frankrike.

Frankrike är det enda europeiska landet som tillhör de tio mest restriktiva länderna inom digital handel över hela världen.¹⁹

Även den fysiska digitala infrastrukturen är undermålig och behöver byggas ut med kapacitet som klarar de nya tjänster som möjliggörs av exempelvis 5G och Internet of Things. EU har en viktig roll med att driva på utvecklingen i medlemsländerna genom att underlätta samordning och skapa nära samarbete mellan medlemsländer och näringsliv för utbyte av best practice.

Artificiell intelligens (AI) har en potential att fördubbla den årliga ekonomiska tillväxten och att öka produktiviteten med 40 procent inom 20 år²⁰. AI kan få ett positivt genomslag i samhället i stort inom branscher som sjukvård, utbildning och finansiella tjänster.

Det finns ett behov av en gemensam europeisk AI-strategi, med målsättningen att se potentialen med AI och uppmuntra till ny teknik med hänsyn till etik, och inte tvärtom. Annars riskerar den tekniska utvecklingen att bromsas upp i Europa och istället fortsätta på andra marknader med mer gynnsamma regler.

I princip bör regleringen av AI, som för den digitala inre marknaden som helhet, vara stödjande för innovationer och teknikutveckling. Nya regler måste vara teknikneutrala och enkla att följa. Nya digitala lösningar bör endast regleras om ett marknadsmisslyckande kan påvisas. Europa måste se till att behålla sitt vetenskapliga och kommersiella ledarskap.

¹⁷ <https://www.kommers.se/Documents/dokumentarkiv/publikationer/2014/No Transfer No Trade webb.pdf>

¹⁸ ECIPE: <http://ecipe.org/publications/unleashing-internal-data-flows-in-the-eu/>

¹⁹ http://ecipe.org/app/uploads/2018/05/DTRI_FINAL.pdf

²⁰ ”Why Artificial Intelligence is the Future of Growth”, Purdy, Daugherty, Accenture (2016)

Utmaningen är att balansera en ny teknikneutral AI-strategi som måste främja företagets konkurrenskraft med etiska regler som skapar förtroende för utvecklingen bland medborgarna. EU:s lagstiftning ska utgöras av ramlag²¹, dvs ange mål och generella riktlinjer,

men därutöver vara så flexibel och teknikneutral som möjligt för att maximera digitaliseringens tillväxt- och jobbskapande potential.

Almega menar att EU ska fokusera på

- **En utbyggd infrastruktur**
Utan fysisk kapacitet att möjliggöra nya tjänster i 5G och Internet of Things kommer teknikutvecklingen inom EU ohjälpligt efter. Medel måste allokeras för att kontinuerligt uppgradera infrastrukturen.
- **Fria dataflöden**
För att tjänster ska kunna utvecklas krävs, med respekt för immaterialrät-

ten, ett kundorienterat förhållnings-sätt, däri ingår ett växande behov av dataflöden. Dataskyddslagar som är för restriktiva skapar handelsbarriärer och påverkar affärsmodeller

- **En teknikneutral AI-strategi**
För att kunna konkurrera internationellt måste teknikutvecklingen ges mesta möjliga frihet, annars riskerar Europa att förlora sitt vetenskapliga och kommersiella ledarskap.

Almega vill att

EU:s lagstiftning ska utgöras av ramlag, dvs ange mål och generella riktlinjer, men därutöver vara så flexibel och teknikneutral som möjligt för att maximera digitaliseringens tillväxt- och jobbskapande potential.

EU ska främja digital transformation inom myndigheter och företag och stödja livslångt lärande som stärker företagets konkurrenskraft.

EU, vid genomförandet av den digitala inre marknaden, i större utsträckning adresserar de uppenbara målkonflikter som oundvikligen följer av snabb strukturomvandling. En hållbar digital ekonomi bör vara ledmotivet för nästa EU-kommissions digitaliseringspolitik.

Almega vill inte att

- EU-kommissionen föreslår detaljerad lagstiftning som hindrar teknisk utveckling.
- Direktiv från EU vad gäller dataskydd försämrar företagets konkurrenskraft.

²¹ En ramlag innehåller grundläggande riktlinjer och uppställer generella mål utan att reglera detaljer. Syftet är att ge utrymme för frihet och flexibilitet för tillämpning som anpassas efter skiftande omständigheter och enskilda fall.